

1. Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 5 oparte na *Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa* autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny					
niewystarczające (ocena niedostateczna)	konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
1. Mapa Polski					
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> nie wyjaśnia znaczenia terminów: <i>mapa, skala, legenda mapy</i> nie wymienia elementów mapy nie wyjaśnia znaczenia terminów: <i>wysokość bezwzględna, wysokość względna</i> nie odczytuje wysokość bezwzględnej obiektów na mapie poziomicowej nie podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych nie wymienia żadnych rodzajów map nie odczytuje informacji z planu miasta 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, legenda mapy</i> wymienia elementy mapy wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość bezwzględna, wysokość względna</i> odczytuje wysokość bezwzględną obiektów na mapie poziomicowej podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych wymienia różne rodzaje map odczytuje informacje z planu miasta 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> odczytuje za pomocą legendy znaki kartograficzne na mapie stosuje legendę mapy do odczytania informacji odczytuje skalę mapy rozdziela rodzaje skali oblicza wysokość względną na podstawie wysokości bezwzględnej odczytanej z mapy odczytuje informacje z mapy poziomicowej i mapy hipsometrycznej wyszukuje w atlasie przykłady map: ogólnogeograficznej, krajobrazowej, turystycznej i planu miasta 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozdziela na mapie znaki punktowe, liniowe i powierzchniowe rysuje podziałkę liniową wyjaśnia, dlaczego każda mapa ma skalę oblicza odległość na mapie wzdłuż linii prostej za pomocą skali liczbowej wyjaśnia, jak powstaje mapa poziomicowa wyjaśnia różnicę między obszarem nizinnym, wyżynnym a obszarem górskim wyjaśnia różnicę między mapą ogólnogeograficzną a mapą krajobrazową przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych przekształca skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową oblicza odległość w terenie za pomocą skali liczbowej oblicza odległość w terenie za pomocą podziałki liniowej oblicza długość trasy złożonej z odcinków za pomocą skali liczbowej rozpoznaje przedstawione na mapach poziomicowych formy terenu rozpoznaje formy ukształtowania powierzchni na mapie hipsometrycznej omawia zastosowanie map cyfrowych podaje różnice między mapą turystyczną a planem miasta 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> posługuje się planem miasta w terenie podaje przykłady wykorzystania map o różnej treści analizuje treść map przedstawiających ukształtowanie powierzchni Polski czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do obserwowanych w terenie elementów środowiska geograficznego projektuje i opisuje trasę wycieczki na podstawie mapy turystycznej lub planu miasta
2. Krajobrazy Polski					
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> nie wyjaśnia znaczenia terminu <i>krajobraz</i> nie wymienia składników 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajobraz</i> wymienia składniki krajobrazu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje różnicę między krajobrazem naturalnym a krajobrazem kulturowym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje pasy rzeźby terenu w Polsce opisuje krajobraz najbliższej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego piękna 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy

<p>krajobrazu</p> <ul style="list-style-type: none"> •nie wymienia elementów krajobrazu najbliższej okolicy •nie wymienia pasów rzeźby terenu Polski •nie wskazuje na mapie Wybrzeża Słowińskiego •nie wymienia elementów krajobrazu nadmorskiego •nie wymienia głównych miasta leżących na Wybrzeżu Słowińskim •nie wymienia żadnego przykładu rośliny i zwierzęcia charakterystycznego dla Wybrzeża Słowińskiego •nie wskazuje na mapie Pojezierza Mazurskiego •nie odczytuje z mapy nazw największych jezior na Pojezierzu Mazurskim •nie wskazuje na mapie pasa Nizin Środkowopolskich ani Niziny Mazowieckiej •nie wskazuje na mapie największych rzek Niziny Mazowieckiej •nie wskazuje na mapie największych miast Niziny Mazowieckiej •nie podaje nazwy parku narodowego leżącego w pobliżu Warszawy •nie określa położenia Warszawy na mapie Polski 	<ul style="list-style-type: none"> •wymienia elementy krajobrazu najbliższej okolicy •wymienia pasy rzeźby terenu Polski •wskazuje na mapie Wybrzeże Słowińskie •wymienia elementy krajobrazu nadmorskiego •wymienia główne miasta leżące na Wybrzeżu Słowińskim •wymienia po jednym przykładzie rośliny i zwierzęcia charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego •wskazuje na mapie Pojezierze Mazurskie •odczytuje z mapy nazwy największych jezior na Pojezierzu Mazurskim •wskazuje na mapie pas Nizin Środkowopolskich oraz Nizinę Mazowiecką •wskazuje na mapie największe rzeki przecinające Nizinę Mazowiecką •wskazuje na mapie największe miasta Niziny Mazowieckiej • podaje nazwę parku narodowego leżącego w pobliżu Warszawy •określa położenie Warszawy na mapie Polski •wymienia najważniejsze obiekty turystyczne Warszawy 	<ul style="list-style-type: none"> •określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski •przedstawia główne cechy krajobrazu nadmorskiego na podstawie ilustracji •omawia cechy krajobrazu Pojezierza Mazurskiego •wymienia atrakcje turystyczne Pojezierza Mazurskiego •przedstawia cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej •wymienia atrakcje turystyczne Niziny Mazowieckiej •opisuje cechy krajobrazu wielkomiejskiego •wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej •przedstawia cechy krajobrazu rolniczego Wyżyny Lubelskiej •omawia cechy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie ilustracji •wymienia dwa przykłady roślin charakterystycznych dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej • wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr •wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego •omawia cechy pogody w górach 	<p>okolicy w odniesieniu do pasów rzeźby terenu</p> <ul style="list-style-type: none"> •opisuje wpływ wody i wiatru na nadmorski krajobraz •przedstawia sposoby gospodarowania w krajobrazie nadmorskim •opisuje zajęcia mieszkańców regionu nadmorskiego •przedstawia wpływ łądogrodu na krajobraz pojezierzy •omawia cechy krajobrazu przekształconego przez człowieka na Nizinie Mazowieckiej •przedstawia najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w stolicy •omawia znaczenie węgla kamiennego na Wyżynie Śląskiej •charakteryzuje życie i zwyczaje mieszkańców Wyżyny Śląskiej •omawia na podstawie ilustracji powstawanie wąwozów lessowych •charakteryzuje czynniki wpływające na krajobraz rolniczy Wyżyny Lubelskiej •charakteryzuje na podstawie ilustracji rzeźbę krasową i formy krasowe Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej •opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach 	<p>oraz ładu i estetyki zagospodarowania</p> <ul style="list-style-type: none"> •porównuje na podstawie mapy Polski i ilustracji rzeźbę terenu w poszczególnych pasach •wyjaśnia na podstawie ilustracji, jak powstaje jezioro przybrzeżne •wymienia obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Wybrzeża Słowińskiego oraz wskazuje je na mapie •wyjaśnia znaczenie turystyki na Wybrzeżu Słowińskim •charakteryzuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na Nizinie Mazowieckiej •opisuje zabudowę i sieć komunikacyjną Warszawy •omawia atrakcje turystyczne na Szlaku Zabytków Techniki • opisuje za pomocą przykładów rolnictwo na Wyżynie Lubelskiej •opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej •charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd •przedstawia argumenty potwierdzające różnicę w krajobrazie Tatr Wysokich i 	<ul style="list-style-type: none"> •prezentuje projekt planu zagospodarowania terenu wokół szkoły •przygotowuje prezentację multimedialną na temat Wybrzeża Słowińskiego z uwzględnieniem elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego •przedstawia zróżnicowanie krajobrazu krain geograficznych w pasie pojezierzy na podstawie mapy •analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki rozwoju rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej •planuje na podstawie planu miasta wycieczkę po Warszawie •przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka •analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej •przedstawia historię zamków znajdujących się na Szlaku
---	---	--	---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> •nie wymienia najważniejszych obiektów turystycznych Warszawy •nie wskazuje na mapie pasa Wyżyn Polskich ani Wyżyny Śląskiej •nie wskazuje na mapie największych miast na Wyżynie Śląskiej •nie wskazuje na mapie Polski Wyżyny Lubelskiej •nie wymienia gleb ani głównych upraw Wyżyny Lubelskiej •nie wskazuje na mapie Polski położenia Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej •nie podaje nazwy parku narodowego leżącego na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej •nie podaje nazw zwierząt żyjących w jaskiniach na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej •nie wskazuje położenie Tatr na mapie Polski 	<ul style="list-style-type: none"> •wskazuje na mapie pas Wyżyn Polskich i Wyżynę Śląską •wskazuje na mapie największe miasta na Wyżynie Śląskiej •wskazuje na mapie Polski Wyżynę Lubelską •wymienia gleby i główne uprawy Wyżyny Lubelskiej •określa na podstawie mapy Polski położenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej •podaje nazwę parku narodowego leżącego na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej •podaje nazwy zwierząt żyjących w jaskiniach na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej •określa na podstawie mapy położenie Tatr •wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie 	<ul style="list-style-type: none"> •wymienia atrakcje turystyczne Tatr 	<ul style="list-style-type: none"> •opisuje zajęcia i zwyczaje mieszkańców Podhala 	<p>Tatr Zachodnich</p> <ul style="list-style-type: none"> •opisuje dziedzictwo przyrodnicze Tatr 	<p>Orlich Gniazd</p> <ul style="list-style-type: none"> •wyjaśnia negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr
--	---	---	---	---	---

3. Lądy i oceany

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •nie wskazuje na globusie ani mapie świata biegunów, równika, południka 0° i 180°, półkul, zwrotników i koła podbiegunowego •nie wymienia nazw 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •wskazuje na globusie i mapie świata bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe •wymienia nazwy kontynentów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •wyjaśnia, co to są siatka geograficzna i siatka kartograficzna •wskazuje główne kierunki geograficzne na globusie •porównuje powierzchnię 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •podaje przyczyny odkryć geograficznych •wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasie wyprawy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej • opisuje podróże odkrywcze w okresie od XVII w. do XX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza różnicę wysokości między najwyższym szczytem na Ziemi a największą głębokością w oceanach • przedstawia znaczenie odkryć geograficznych
---	---	--	---	---	--

kontynentów i oceanów oraz nie wskazuje ich położenie na globusie i mapie •nie wymienia największych podróżników biorących udział w odkryciach geograficznych	i oceanów oraz wskazuje ich położenie na globusie i mapie •wymienia największych podróżników biorących udział w odkryciach geograficznych	kontynentów i oceanów na podstawie diagramów •wskazuje akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych	geograficznej Marca Polo •opisuje na podstawie mapy szlaki wypraw Ferdynanda Magellana i Krzysztofa Kolumba		
4. Krajobrazy świata					
Uczeń: •nie wyjaśnia znaczenia terminu <i>pogoda</i> •nie wymienia składników pogody •nie wyjaśnia znaczenia terminu <i>klimat</i> •nie wymienia na podstawie mapy tematycznej ani ilustracji stref klimatycznych Ziemi •nie wskazuje na mapie strefy wilgotnych lasów równikowych ani lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej •nie podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i nie wskazuje ich na ilustracji •nie rozpoznaje roślin i zwierząt typowych dla lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych •nie wyjaśnia znaczenia terminów: <i>sawanna</i> , <i>step</i> •nie wskazuje na mapie strefy sawann i stepów •nie wymienia gatunków roślin i zwierząt charakterystycznych	Uczeń: •wyjaśnia znaczenie terminu <i>pogoda</i> •wymienia składniki pogody •wyjaśnia znaczenie terminu <i>klimat</i> •wymienia na podstawie mapy tematycznej strefy klimatyczne Ziemi •wymienia na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi •wskazuje na mapie strefy wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej •podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji •rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sawanna</i> , <i>step</i> •wskazuje na mapie strefy	Uczeń: • wyjaśnia różnicę między pogodą a klimatem • odczytuje z klimatogramu temperaturę powietrza i wielkość opadów atmosferycznych w danym miesiącu •wymienia typy klimatów w strefie umiarkowanej •omawia na podstawie mapy stref klimatycznych i klimatogramów klimat strefy wilgotnych lasów równikowych oraz klimat strefy lasów liściastych i mieszanych •omawia na podstawie ilustracji warstwową budowę lasów strefy umiarkowanej •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>preria</i> , <i>pampa</i> •omawia charakterystyczne cechy klimatu stref sawann i stepów •opisuje na podstawie ilustracji świat roślin i zwierząt pustyń gorących i pustyń lodowych	Uczeń: •wskazuje na mapie klimatycznej: obszary o najwyższej oraz najniższej średniej rocznej temperaturze powietrza •wskazuje na mapie klimatycznej obszary o największej i najmniejszej rocznej sumie opadów •porównuje temperaturę powietrza i opady atmosferyczne w klimacie morskim i kontynentalnym •wymienia kryteria wydzielania stref krajobrazowych •przedstawia na podstawie ilustracji układ stref krajobrazowych na półkuli północnej •charakteryzuje warstwy wilgotnego lasu równikowego •charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazy sawann i stepów •omawia klimat stref pustyń gorących i pustyń lodowych •omawia rzeźbę terenu pustyń	Uczeń: •oblicza średnią roczną temperaturę powietrza •oblicza różnicę między średnią temperatura powietrza w najcieplejszym miesiącu i najzimniejszym miesiącu roku •oblicza roczną sumę opadów •prezentuje przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania i zajęcia mieszkańców stref wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych •porównuje cechy krajobrazu sawann i stepów •omawia przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefach pustyń gorących i pustyń lodowych •prezentuje przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefie śródziemnomorskiej •porównuje budownictwo i życie mieszkańców stref tajgi i tundry	Uczeń: •przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych •omawia wpływ człowieka na krajobrazy Ziemi •porównuje wilgotne lasy równikowe z lasami liściastymi i mieszanymi strefy umiarkowanej pod względem klimatu, roślinności i świata zwierząt •analizuje strefy sawann i stepów pod względem położenia, warunków klimatycznych i głównych cech krajobrazu •przedstawia podobieństwa i różnice między krajobrazami pustyń gorących i pustyń lodowych •opisuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji zróżnicowanie przyrodnicze i kulturowe strefy śródziemnomorskiej

<p>dla sawann i stepów</p> <ul style="list-style-type: none"> •nie wyjaśnia znaczenia terminu <i>pustynia</i> •nie wskazuje na mapie obszarów występowania pustyni gorących i pustyni lodowych •nie rozpoznaje roślin i zwierząt charakterystycznych dla pustyni gorących i pustyni lodowych •nie wskazuje na mapie położenia strefy krajobrazów śródziemnomorskich •nie wymienia na podstawie mapy państw leżących nad Morzem Śródziemnym •nie rozpoznaje roślin i zwierząt charakterystycznych dla strefy śródziemnomorskiej •nie wymienia gatunków upraw charakterystycznych dla strefy śródziemnomorskiej •nie wyjaśnia znaczenia terminów: <i>tajga, tundra, wieloletnia zmarzlina</i> •nie wskazuje na mapie położenia stref tajgi i tundry •nie rozpoznaje gatunków roślin i zwierząt charakterystycznych dla tajgi i tundry •nie wskazuje na mapie Himalajów •nie wymienia 	<p>sawann i stepów</p> <ul style="list-style-type: none"> •wymienia gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla sawann i stepów •wyjaśnia znaczenie terminu <i>pustynia</i> •wskazuje na mapie obszary występowania pustyni gorących i pustyni lodowych •rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla pustyni gorących i pustyni lodowych •wskazuje na mapie położenie strefy krajobrazów śródziemnomorskich •wymienia na podstawie mapy państwa leżące nad Morzem Śródziemnym •rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla strefy śródziemnomorskiej •wymienia gatunki upraw charakterystycznych dla strefy śródziemnomorskiej •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tajga, tundra, wieloletnia zmarzlina</i> •wskazuje na mapie położenie stref tajgi i tundry •rozpoznaje gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla tajgi i tundry •wskazuje na mapie Himalaje •wymienia charakterystyczne dla Himalajów gatunki roślin i 	<ul style="list-style-type: none"> •wymienia cechy charakterystyczne klimatu śródziemnomorskiego •wymienia obiekty turystyczne w basenie Morza Śródziemnego •wymienia charakterystyczne cechy klimatu stref tajgi i tundry •wskazuje na mapie położenie najwyższych łańcuchów górskich innych niż Himalaje •charakteryzuje krajobraz wysokogórski w Himalajach •opisuje świat roślin i zwierząt w Himalajach 	<p>gorących</p> <ul style="list-style-type: none"> •omawia cechy krajobrazu śródziemnomorskiego •charakteryzuje cechy krajobrazu tajgi i tundry •charakteryzuje na podstawie ilustracji piętra roślinne w Himalajach 	<ul style="list-style-type: none"> •analizuje zmienność warunków klimatycznych w Himalajach i jej wpływ na życie ludności 	<ul style="list-style-type: none"> •porównuje rozmieszczenie stref krajobrazowych na Ziemi i pięter roślinności w górach
--	---	--	---	--	---

charakterystycznych dla Himalajów gatunków roślin i zwierząt	zwierząt				
--	----------	--	--	--	--

2. Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 6 (Planeta Nowa 6)

Wymagania na poszczególne oceny					
niewystarczające (ocena niedostateczna)	konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
1. Współrzędne geograficzne					
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> nie wskazuje na mapie lub na globusie równika, południka 0° i 180° oraz półkuli: południowej, północnej, wschodniej i zachodniej nie podaje symboli oznaczających kierunki geograficzne nie wyjaśnia, do czego służą współrzędne geograficzne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie lub na globusie równik, południki 0° i 180° oraz półkule: południową, północną, wschodnią i zachodnią podaje symbole oznaczające kierunki geograficzne wyjaśnia, do czego służą współrzędne geograficzne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy południków i równoleżników podaje wartości południków i równoleżników w miarach kątowych wyjaśnia znaczenie terminów: <i>długość geograficzna</i>, <i>szerokość geograficzna</i> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rozciągłość południkowa</i>, <i>rozciągłość równoleżnikowa</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na globusie i mapie odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie matematycznogeograficzne punktów i obszarów na mapie świata i mapie Europy wyznacza współrzędne geograficzne na podstawie mapy drogowej oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową wybranych obszarów na Ziemi wyznacza współrzędne geograficzne punktu, w którym się znajduje, za pomocą aplikacji obsługującej mapy w smartfonie lub komputerze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyznacza w terenie współrzędne geograficzne dowolnych punktów za pomocą mapy i odbiornika GPS
2. Ruchy Ziemi					
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> nie wymienia rodzajów ciał niebieskich znajdujących się w Układzie Słonecznym nie wymienia planet Układu Słonecznego w kolejności od planety znajdującej się najbliżej Słońca do tej, która jest położona najdalej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje ciał niebieskich znajdujących się w Układzie Słonecznym wymienia planety Układu Słonecznego w kolejności od znajdującej się najbliżej Słońca do tej, która jest położona najdalej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gwiazda</i>, <i>planeta</i>, <i>planetoida</i>, <i>meteor</i>, <i>meteoryt</i>, <i>kometa</i> podaje różnicę między gwiazdą a planetą wymienia cechy ruchu obrotowego Ziemi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje rodzaje ciał niebieskich przedstawionych na ilustracji opisuje dzienną wędrówkę Słońca po niebie, posługując się ilustracją lub planszą omawia wędrówkę Słońca po niebie w różnych porach roku 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę Układu Słonecznego wyjaśnia zależność między kątem padania promieni słonecznych a długością cienia gnomonu lub drzewa na podstawie ilustracji określa różnicę między 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek między ruchem obrotowym Ziemi a takimi zjawiskami jak pozorna wędrówka Słońca po niebie, górowanie Słońca, występowanie dnia i nocy, dobowy rytm życia człowieka i przyrody, występowanie stref

<ul style="list-style-type: none"> nie wyjaśnia, na czym polega ruch obrotowy Ziemi nie wyjaśnia znaczenia terminu <i>górowanie Słońca</i> nie określa czasu trwania ruchu obrotowego nie demonstruje ruchu obrotowego Ziemi przy użyciu modeli nie wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi nie demonstruje ruchu obiegowego Ziemi przy użyciu modeli nie wymienia dat rozpoczęcia astronomicznych pór roku nie wskazuje na globusie i mapie stref oświetlenia Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega ruch obrotowy Ziemi wyjaśnia znaczenie terminu <i>górowanie Słońca</i> określa czas trwania ruchu obrotowego demonstruje ruch obrotowy Ziemi przy użyciu modeli wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi demonstruje ruch obiegowy Ziemi przy użyciu modeli wymienia daty rozpoczęcia astronomicznych pór roku wskazuje na globusie i mapie strefy oświetlenia Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> omawia występowanie dnia i nocy jako głównego następstwa ruchu obrotowego podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi wymienia strefy oświetlenia Ziemi i wskazuje ich granice na mapie lub globusie 	<p>na podstawie ilustracji</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia przebieg linii zmiany daty przedstawia zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku na podstawie ilustracji wymienia następstwa ruchu obiegowego Ziemi wyjaśnia, na jakiej podstawie wyróżnia się strefy oświetlenia Ziemi 	<p>czasem strefowym a czasem słonecznym na kuli ziemskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny występowania dnia polarnego i nocy polarnej charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi z uwzględnieniem kąta padania promieni słonecznych, czasu trwania dnia i nocy oraz występowania pór roku 	<p>czasowych</p> <ul style="list-style-type: none"> określa czas strefowy na podstawie mapy stref czasowych wykazuje związek między położeniem geograficznym obszaru a wysokością górowania Słońca wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami jej oświetlenia oraz strefowym zróżnicowaniem klimatów i krajobrazów na Ziemi
---	--	--	--	--	---

3. Środowisko przyrodnicze i ludność Europy

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> nie określa położenie Europy na mapie świata nie wymienia nazw większych mórz, zatok, cieśnin i wysp Europy i nie wskazuje ich na mapie nie wskazuje przebiegu umownej granicy między Europą a Azją nie wymienia elementów krajobrazu Islandii na podstawie fotografii nie wymienia stref klimatycznych w Europie na podstawie mapy klimatycznej nie wskazuje na mapie obszarów w Europie o cechach klimatu morskiego i kontynentalnego nie podaje liczby państw 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie Europy na mapie świata wymienia nazwy większych mórz, zatok, cieśnin i wysp Europy i wskazuje je na mapie wskazuje przebieg umownej granicy między Europą a Azją wymienia elementy krajobrazu Islandii na podstawie fotografii wymienia strefy klimatyczne w Europie na podstawie mapy klimatycznej wskazuje na mapie obszary w Europie o cechach klimatu morskiego i kontynentalnego podaje liczbę państw Europy wskazuje na mapie politycznej największe i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia przebieg umownej granicy między Europą a Azją wymienia czynniki decydujące o długości linii brzegowej Europy wymienia największe kraje geograficzne Europy i wskazuje je na mapie opisuje położenie geograficzne Islandii na podstawie mapy ogólnogeograficznej wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wulkan, magma, erupcja, lawa, bazalt</i> przedstawia kryterium wyróżniania stref klimatycznych omawia cechy wybranych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje ukształtowanie powierzchni Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej opisuje położenie Islandii względem płyt litosfery na podstawie mapy geologicznej wymienia przykłady obszarów występowania trzęsień ziemi i wybuchów wulkanów na świecie na podstawie mapy geologicznej i mapy ogólnogeograficznej omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie klimatyczne Europy na podstawie map klimatycznych podaje różnice między strefami klimatycznymi, które 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje ukształtowanie powierzchni wschodniej i zachodniej oraz północnej i południowej części Europy wyjaśnia przyczyny występowania gejzerów na Islandii omawia strefy klimatyczne w Europie i charakterystyczną dla nich roślinność na podstawie klimatogramów i fotografii omawia wpływ prądów morskich na temperaturę powietrza w Europie omawia wpływ ukształtowania powierzchni na klimat Europy porównuje piramidy wieku i płci społeczeństw: młodego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ działalności lodolodu na ukształtowanie północnej części Europy na podstawie mapy i dodatkowych źródeł informacji wyjaśnia wpływ położenia na granicy płyt litosfery na występowanie wulkanów i trzęsień ziemi na Islandii wyjaśnia, dlaczego w Europie na tej samej szerokości geograficznej występują różne typy i odmiany klimatu podaje zależności między strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi na podstawie ilustracji oraz map klimatycznych
--	---	--	--	--	--

<p>Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> nie wskazuje na mapie politycznej największych i najmniejszych państw Europy nie wymienia czynników wpływających na rozmieszczenie ludności Europy nie wyjaśnia znaczenia terminu <i>gęstość zaludnienia</i> nie wskazuje na mapie rozmieszczenia ludności obszarów o dużej i małej gęstości zaludnienia nie rozumie znaczenia <i>starzejące się kraje Europy</i> nie wymienia grupy ludów zamieszkujących Europę na podstawie mapy tematycznej nie wymienia głównych języków i religii występujących w Europie nie wskazuje Paryża i Londynu na mapie Europy 	<p>najmniejsze państwa Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności Europy wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> wskazuje na mapie rozmieszczenia ludności obszary o dużej i małej gęstości zaludnienia wymienia starzejące się kraje Europy wymienia grupy ludów zamieszkujących Europę na podstawie mapy tematycznej wymienia główne języki i religie występujące w Europie wskazuje Paryż i Londyn na mapie Europy 	<p>typów i odmian klimatu Europy na podstawie klimatogramów</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia i wskazuje na mapie politycznej Europy państwa powstałe na przełomie lat 80. i 90. XX w. omawia rozmieszczenie ludności w Europie na podstawie mapy rozmieszczenia ludności przedstawia liczbę ludności Europy na tle liczby ludności pozostałych kontynentów na podstawie wykresów charakteryzuje zróżnicowanie językowe ludności Europy na podstawie mapy tematycznej wymienia przyczyny migracji Ludności wymienia kraje imigracyjne i kraje emigracyjne w Europie wymienia cechy krajobrazu wielkomiejskiego wymienia i wskazuje na mapie największe miasta Europy i świata porównuje miasta Europy z miastami świata na podstawie wykresów 	<p>znajdują się w Europie</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje zmiany liczby ludności Europy analizuje strukturę wieku i płci ludności na podstawie piramid wieku i płci ludności wybranych krajów Europy przedstawia przyczyny zróżnicowania narodowościowego i językowego ludności w Europie omawia zróżnicowanie kulturowe i religijne w Europie przedstawia zalety i wady życia w wielkim mieście omawia położenie i układ przestrzenny Londynu i Paryża na podstawie map 	<p>i starzejącego się</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia skutki zróżnicowania kulturowego ludności Europy przedstawia korzyści i zagrożenia związane z migracjami ludności porównuje Paryż i Londyn pod względem ich znaczenia na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i gospodarczych Europy analizuje przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw Europy opisuje działania, które można podjąć, aby zmniejszyć tempo starzenia się społeczeństwa Europy omawia przyczyny nielegalnej imigracji do Europy ocenia skutki migracji ludności między państwami Europy oraz imigracji ludności z innych kontynentów ocenia rolę i funkcje Paryża i Londynu jako wielkich metropolii
--	---	--	--	--	--

4. Gospodarka Europy

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> nie wymienia zadań i funkcji rolnictwa nie wyjaśnia znaczenia terminu <i>plony</i> nie wymienia głównych cech środowiska przyrodniczego Danii i Węgier 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia zadania i funkcje rolnictwa wyjaśnia znaczenie terminu <i>plony</i> wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier na podstawie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia główne cechy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier sprzyjające rozwojowi rolnictwa na podstawie map ogólnogeograficznych i tematycznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia warunki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Europie omawia rozmieszczenie najważniejszych upraw i hodowli w Danii i na Węgrzech 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje wydajność rolnictwa Danii i Węgier na podstawie wykresów wyjaśnia znaczenie nowoczesnych usług we Francji na podstawie diagramów przedstawiających strukturę 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego w Europie występują korzystne warunki przyrodnicze do rozwoju rolnictwa przedstawia pozytywne i negatywne skutki rozwoju nowoczesnego rolnictwa w
--	--	--	--	---	---

<p>na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> nie wymienia roślin uprawnych i zwierząt hodowlanych o największym znaczeniu dla rolnictwa Danii i Węgier nie wymienia zadań i funkcji przemysłu nie wymienia znanych i cenionych na świecie francuskich wyrobów przemysłowych nie podaje przykładów odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii na podstawie schematu nie rozpoznaje typów elektrowni na podstawie fotografii nie wymienia walorów przyrodniczych Europy Południowej na podstawie mapy ogólnogeograficznej nie wymienia atrakcji turystycznych w wybranych krajach Europy Południowej na podstawie mapy tematycznej i fotografii 	<p>mapy ogólnogeograficznej Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia rośliny uprawne i zwierzęta hodowlane o największym znaczeniu dla rolnictwa Danii i Węgier wymienia zadania i funkcje przemysłu wymienia znane i cenione na świecie francuskie wyroby przemysłowe podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii na podstawie schematu rozpoznaje typy elektrowni na podstawie fotografii wymienia walory przyrodnicze Europy Południowej na podstawie mapy ogólnogeograficznej wymienia atrakcje turystyczne w wybranych krajach Europy Południowej na podstawie mapy tematycznej i fotografii 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki rozwoju przemysłu we Francji podaje przykłady działań nowoczesnego przemysłu we Francji wymienia czynniki wpływające na strukturę produkcji energii w Europie podaje główne zalety i wady różnych typów elektrowni omawia walory kulturowe Europy Południowej na podstawie fotografii wymienia elementy infrastruktury turystycznej na podstawie fotografii oraz tekstów źródłowych 	<p>na podstawie map rolnictwa tych krajów</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym się charakteryzuje nowoczesny przemysł we Francji omawia zmiany w wykorzystaniu źródeł energii w Europie w XX i XXI w. na podstawie wykresu omawia znaczenie turystyki w krajach Europy Południowej na podstawie wykresów dotyczących liczby turystów i wpływów z turystyki 	<p>zatrudnienia według sektorów oraz strukturę wytwarzania PKB we Francji</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje usługi turystyczne i transportowe we Francji przedstawia zalety i wady elektrowni jądrowych omawia wpływ rozwoju turystyki na infrastrukturę turystyczną oraz strukturę zatrudnienia w krajach Europy Południowej 	<p>Europie</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia rolę i znaczenie nowoczesnego przemysłu i usług we Francji analizuje wpływ warunków środowiska przyrodniczego w wybranych krajach Europy na wykorzystanie różnych źródeł energii
---	---	--	--	--	---

3. Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 7 szkoły podstawowej, spójne z Programem nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny					
niewystarczające (ocena niedostateczna)	konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
1. Środowisko przyrodnicze Polski					

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> nie podaje cech położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej nie podaje całkowitej powierzchni Polski nie wymienia krajów sąsiadujących z Polską i nie wskazuje ich na mapie nie wymienia najważniejszych wydarzeń z przeszłości geologicznej Polski nie wyjaśnia znaczenia terminów: <i>plejstocen, holocen</i> nie wyjaśnia znaczenia terminu <i>rzeźba polodowcowa (glacjalna)</i> nie wymienia form terenu utworzonego na obszarze Polski przez lądolód skandynawski nie wymienia pasów rzeźby terenu Polski i nie wskazuje ich na mapie nie wymienia głównych rodzajów skał nie wyjaśnia znaczenia terminów: <i>ciśnienie atmosferyczne, niż baryczny, wyż baryczny</i> nie wymienia cech klimatu morskiego i klimatu kontynentalnego nie podaje nazw mas powietrza napływających nad terytorium Polski nie wymienia elementów klimatu nie wyjaśnia znaczenia terminu <i>średnia dobową temperatura powietrza</i> nie wymienia czynników, które warunkują zróżnicowanie temperatury powietrza i wielkość opadów w Polsce nie określa przeważającego kierunku wiatrów w Polsce nie wyjaśnia znaczenia terminu <i>przepływ</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej podaje całkowitą powierzchnię Polski wymienia kraje sąsiadujące z Polską i wskazuje je na mapie wymienia najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plejstocen, holocen</i> wyjaśnia znaczenie terminu <i>rzeźba polodowcowa (glacjalna)</i> wymienia formy terenu utworzone na obszarze Polski przez lądolód skandynawski wymienia pasy rzeźby terenu Polski i wskazuje je na mapie wymienia główne rodzaje skał wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ciśnienie atmosferyczne, niż baryczny, wyż baryczny</i> wymienia cechy klimatu morskiego i klimatu kontynentalnego podaje nazwy mas powietrza napływających nad terytorium Polski wymienia elementy klimatu wyjaśnia znaczenie terminu <i>średnia dobową temperatura powietrza</i> wymienia czynniki, które warunkują zróżnicowanie temperatury powietrza i wielkość opadów w Polsce określa przeważający kierunek wiatrów w Polsce wyjaśnia znaczenie terminu <i>przepływ</i> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>źródło, rzeka główna, dopływ, system rzeczny, dorzecze,</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia cechy położenia Europy i Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy wskazuje na mapie przebieg granic Polski omawia proces powstawania gór wymienia ruchy górotwórcze, które zachodziły w Europie i w Polsce wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej góry fałdowe, zrębowe oraz wulkaniczne w Europie i w Polsce omawia zlodowacenia na obszarze Polski opisuje nizinne i górskie formy polodowcowe porównuje krzywą hipsograficzną Polski i Europy dokonuje podziału surowców mineralnych podaje cechy klimatu Polski podaje zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce na podstawie mapy tematycznej opisuje wody powierzchniowe Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej rozpoznaje typy ujęć rzecznych opisuje zjawisko powodzi wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary zagrożone powodzią wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych omawia wielkość i głębokość Bałtyku 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> oblicza rozciągłość południkową oraz rozciągłość równoleżnikową Europy i Polski opisuje dzieje Ziemi wyjaśnia, jak powstał węgiel kamienny charakteryzuje na podstawie map geologicznych obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy opisuje cechy różnych typów genetycznych gór przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej świata charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy ukształtowania powierzchni Europy i Polski opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej omawia warunki klimatyczne w Europie charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce omawia wpływ głównych mas powietrza na klimat i pogodę w Polsce odczytuje wartości temperatury powietrza i wielkość opadów atmosferycznych z klimatogramów wyjaśnia, jak powstają najważniejsze wiatry lokalne w Polsce wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry opisuje na podstawie mapy cechy oraz walory Wisły i Odry 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozdziela konsekwencje położenia geograficznego oraz politycznego Polski charakteryzuje jednostki geologiczne Polski wskazuje na mapach Europy i Polski obszary, na których występowały ruchy górotwórcze przedstawia proces powstawania lodowców wskazuje pasowość rzeźby terenu Polski przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski rozpoznaje główne skały występujące na terenie Polski podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce opisuje pogodę kształtowaną przez główne masy powietrza napływające nad teren Polski opisuje na podstawie map tematycznych rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce omawia ważniejsze typy jezior w Polsce analizuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej omawia największe powodzie w Polsce i ich skutki omawia niszczącą i budującą działalność Bałtyku omawia procesy i czynniki glebotwórcze opisuje typy lasów w Polsce opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i rozciągłości równoleżnikowej Polski i Europy wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski wykazuje zależność między występowaniem zlodowaceń w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski opisuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę ocenia znaczenie gospodarcze rzek i jezior w Polsce omawia na wybranych przykładach wpływ wylesiania dorzeczy, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych, zabudowy obszarów zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i skutki powodzi w Polsce wymienia główne źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego ocenia przydatność przyrodniczą i gospodarczą lasów w Polsce podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody
---	---	---	--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> nie wyjaśnia znaczenie terminów: <i>źródło, rzeka główna, dopływ, system rzeczny, dorzecze, zlewisko, ujście deltowe, ujście lejkowe</i> nie wskazuje na mapie głównych rzeki Europy i Polski nie wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, obszar zalewowy, sztuczny zbiornik wodny, retencja naturalna</i> nie wymienia przyczyny powodzi w Polsce nie określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenia Morza Bałtyckiego nie wskazuje na mapie Morza Bałtyckiego jego największych zatoki, wyspy i cieśniny nie omawia linii brzegowej Bałtyku nie podaje głównych cechy fizycznych Bałtyku nie wyjaśnia znaczenia terminów: <i>gleba, czynniki glebotwórcze, poziomy glebowe</i> nie wymienia typów gleb w Polsce nie wyjaśnia znaczenia terminu <i>lesistość</i> nie wymienia różnych rodzajów lasów w Polsce nie wymienia form ochrony przyrody w Polsce nie wskazuje parków narodowych na mapie Polski 	<p><i>zlewisko, ujście deltowe, ujście lejkowe</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie główne rzeki Europy i Polski wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, obszar zalewowy, sztuczny zbiornik wodny, retencja naturalna</i> wymienia przyczyny powodzi w Polsce określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenie Morza Bałtyckiego wskazuje na mapie Morza Bałtyckiego jego największe zatoki, wyspy i cieśniny omawia linię brzegową Bałtyku podaje główne cechy fizyczne Bałtyku wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gleba, czynniki glebotwórcze, poziomy glebowe</i> wymienia typy gleb w Polsce wyjaśnia znaczenie terminu <i>lesistość</i> wymienia różne rodzaje lasów w Polsce wymienia formy ochrony przyrody w Polsce wskazuje parki narodowe na mapie Polski 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz świata opisuje świat roślin i zwierząt Bałtyku opisuje wybrane typy gleb w Polsce przedstawia na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie gleb na obszarze Polski omawia na podstawie danych statystycznych wskaźnik lesistości Polski omawia strukturę gatunkową lasów w Polsce podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody na obszarze wybranego regionu charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce określa rolę przeciwpowodziową sztucznych zbiorników charakteryzuje i rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku omawia powstawanie gleby wyróżnia najważniejsze cechy wybranych typów gleb na podstawie profili glebowych omawia funkcje lasów omawia na podstawie mapy Polski przestrzenne zróżnicowanie lesistości w Polsce ocenia rolę parków narodowych i innych form ochrony przyrody w zachowaniu naturalnych walorów środowiska przyrodniczego 		
---	---	--	--	--	--

2. Ludność i urbanizacja w Polsce

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> nie wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską nie wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególnych województw i ich stolic 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolic 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady terytoriów zależnych należących do państw europejskich prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Europy i Polski po II 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w. oblicza współczynnik przyrostu naturalnego podaje przyczyny zróżnicowania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia podział administracyjny Polski omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i
--	---	---	---	---	---

<ul style="list-style-type: none"> nie wyjaśnia znaczenie terminów: <i>przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, wyż demograficzny, niż demograficzny</i> nie wymienia na podstawie danych statystycznych państw o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie nie wyjaśnia znaczenia terminów: <i>piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia</i> nie odczytuje danych dotyczących struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych nie wyjaśnia znaczenia terminu <i>gęstość zaludnienia</i> nie wymienia czynników wpływających na rozmieszczenie ludności w Polsce nie wyjaśnia znaczenia terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego</i> nie wyjaśnia znaczenia terminu <i>migracje wewnętrzne</i> nie wymienia przyczyn migracji wewnętrznych nie odczytuje danych dotyczących wielkości i kierunków emigracji z Polski nie wymienia głównych skupisk Polonii nie wymienia mniejszości narodowych w Polsce nie wskazuje na mapie Polski regionów zamieszkiwanych przez mniejszości narodowe nie wyjaśnia znaczenia terminów: <i>struktura zatrudnienia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo</i> nie odczytuje z danych statystycznych wielkości 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, wyż demograficzny, niż demograficzny</i> wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie wyjaśnia znaczenie terminów: <i>piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia</i> odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego</i> wyjaśnia znaczenie terminu <i>migracje wewnętrzne</i> wymienia przyczyny migracji wewnętrznych odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski wymienia główne skupiska Polonii wymienia mniejszości narodowe w Polsce wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkiwane przez mniejszości narodowe wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura zatrudnienia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo</i> odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach 	<p>wojnie światowej</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2018 omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw wyjaśnia, czym są ekonomiczne grupy wieku wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Polsce omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce określa kierunki napływu imigrantów do Polski wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności charakteryzuje mniejszości narodowe, mniejszości etniczne i społeczności etniczne w Polsce podaje przyczyny bezrobocia w Polsce porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich na podstawie danych statystycznych podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady 	<p>przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie danych statystycznych oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o dużym spadku liczby ludności analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego porównuje strukturę narodowościową ludności ze strukturą narodowościową ludności w wybranych państwach europejskich określa na podstawie danych statystycznych różnice między strukturą zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach porównuje stopę bezrobocia w wybranych krajach europejskich charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce porównuje wskaźnik urbanizacji w 	<ul style="list-style-type: none"> omawia strukturę płci i strukturę wieku ludności Polski na tle tych struktur w wybranych państwach europejskich na podstawie piramidy płci i wieku omawia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w wybranych państwach Europy i Polski oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego w Polsce charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy 	<p>Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce analizuje na podstawie dostępnych źródeł skutki bezrobocia w Polsce omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej identyfikuje na wybranych przykładach związki między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, w stylu zabudowy oraz w strukturze demograficznej w strefach podmiejskich
--	--	---	--	---	---

<p>zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki</p> <ul style="list-style-type: none"> nie odczytuje z mapy zróżnicowania przestrzennego bezrobocia w Polsce i w Europie nie wyjaśnia znaczenie terminów: <i>miasto, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja monocentryczna, aglomeracja policentryczna (konurbacja)</i> nie wymienia największych miast Polski i nie wskazuje ich na mapie nie wymienia funkcji miast nie odczytuje z danych statystycznych wskaźnika urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy nie wymienia przyczyn migracji do stref podmiejskich nie wymienia przyczyn wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast 	<p>gospodarki</p> <ul style="list-style-type: none"> odczytuje z mapy zróżnicowanie przestrzenne bezrobocia w Polsce i w Europie wyjaśnia znaczenie terminów: <i>miasto, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja monocentryczna, aglomeracja policentryczna (konurbacja)</i> wymienia największe miasta Polski i wskazuje je na mapie wymienia funkcje miast odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich wymienia przyczyny wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice między aglomeracją monocentryczną a aglomeracją policentryczną omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich 	<p>Polsce i wybranych krajach Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy 		
---	--	--	--	--	--

3. Rolnictwo i przemysł Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> nie wymienia funkcji rolnictwa nie wymienia przyrodniczych i pozapryrodniczych warunków rozwoju rolnictwa w Polsce nie wymienia na podstawie map tematycznych regionów rolniczych w Polsce nie wyjaśnia znaczenia terminów: <i>plon, zbiór, areał</i> nie wymienia głównych upraw w Polsce nie wskazuje na mapie głównych obszarów upraw w Polsce nie wyjaśnia znaczenia terminów: <i>chów, pogłowie</i> nie wymienia głównych zwierząt gospodarskich w Polsce nie wskazuje na mapie obszarów chowu zwierząt gospodarskich nie dokonuje podziału przemysłu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje rolnictwa wymienia przyrodnicze i pozapryrodnicze warunki rozwoju rolnictwa w Polsce wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plon, zbiór, areał</i> wymienia główne uprawy w Polsce wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce wyjaśnia znaczenie terminów: <i>chów, pogłowie</i> wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce wskazuje na mapie obszary chowu zwierząt gospodarskich dokonuje podziału przemysłu na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje warunki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw w Polsce wymienia główne rejonry warzywnictwa i sadownictwa w Polsce przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce wymienia czynniki lokalizacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju charakteryzuje regiony rolnicze o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej w Polsce przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę chowu zwierząt gospodarskich w Polsce przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju opisuje rozmieszczenie przemysłu w Polsce omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce charakteryzuje czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw w Polsce porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu opisuje zmiany, które zaszły w strukturze produkcji po 1989 roku w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia korzyści dla polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej dokonuje na podstawie danych statystycznych analizy zmian pogłowa wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce po 2000 roku i wyjaśnia ich przyczyny wykazuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1998 roku na zmiany struktury zatrudnienia w wybranych regionach kraju analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i pozapryrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł
---	---	--	--	--	---

<p>na sekcje i działy</p> <ul style="list-style-type: none"> •nie wymienia funkcji przemysłu •nie wymienia podstawowych cech gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej •nie wymienia źródeł energii •nie wymienia typów elektrowni •nie wskazuje na mapie największych elektrowni w Polsce •nie wymienia głównych źródeł energii w województwach pomorskim i łódzkim •nie wymienia największych portów morskich w Polsce i nie wskazuje ich na mapie •nie wymienia źródeł zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego •nie podaje przyczyny kwaśnych opadów 	<p>sekcje i działy</p> <ul style="list-style-type: none"> •wymienia funkcje przemysłu •wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej •wymienia źródła energii •wymienia typy elektrowni •wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce •wymienia główne źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim •wymienia największe porty morskie w Polsce i wskazuje je na mapie •wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego •podaje przyczyny kwaśnych opadów 	<p>chowu bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> •omawia cechy polskiego przemysłu •wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski •omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 rokiem i po nim •lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłne, wodne i niekonwencjonalne •opisuje wielkość produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych •podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej w województwach pomorskim i łódzkim •opisuje na podstawie danych statystycznych wielkość przeładunków w polskich portach morskich •omawia rodzaje zanieczyszczeń i ich źródła 	<p>aglomeracji łódzkiej przed 1989 rokiem</p> <ul style="list-style-type: none"> •prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy •wyjaśnia wpływ warunków pozaprzrodniczych na wykorzystanie OZE w województwach pomorskim i łódzkim •opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę przeładunków w polskich portach morskich •opisuje strukturę połowów ryb w Polsce •charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska •wymienia źródła zanieczyszczeń komunalnych 	<ul style="list-style-type: none"> •omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce •wymienia korzyści płynące z wykorzystania źródeł odnawialnych do produkcji energii •analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w Łódzkiem i Pomorskiem •określa na podstawie dostępnych źródeł uwarunkowania rozwoju gospodarki morskiej w Polsce •omawia rozwój przemysłu stoczniowego w Polsce •analizuje na podstawie danych statystycznych stopień zanieczyszczenia wód śródlądowych •omawia skutki zanieczyszczenia środowiska naturalnego 	<p>odnawialnych i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki</p> <ul style="list-style-type: none"> •przedstawia perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w Polsce •ustala na podstawie dostępnych źródeł, w których regionach w Polsce występuje największe zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego
--	---	--	---	--	--

4. Usługi w Polsce

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •nie podaje przykładów różnych rodzajów usług w Polsce •nie wyjaśnia znaczenia terminu <i>komunikacja</i> •nie wyróżnia rodzajów transportu w Polsce •nie wskazuje na mapie Polski portów morskich oraz lotniczych •nie wyróżnia rodzajów łączności •nie wyjaśnia znaczenia terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i> •nie wyjaśnia znaczenia terminów: <i>eksport, import, bilans handlu zagranicznego</i> •nie wymienia państw będących głównymi partnerami handlowymi Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce •wyjaśnia znaczenie terminu <i>komunikacja</i> •wyróżnia rodzaje transportu w Polsce •wskazuje na mapie Polski porty morskie oraz lotnicze •wyróżnia rodzaje łączności •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i> •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, bilans handlu zagranicznego</i> •wymienia państwa będące głównymi partnerami handlowymi Polski 	<p>•Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •omawia zróżnicowanie usług w Polsce •omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce •omawia na podstawie map tematycznych gęstość dróg kołowych w Polsce •omawia na podstawie mapy tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce •omawia na podstawie danych statystycznych stan morskiej floty transportowej w Polsce •omawia na podstawie mapy sieć autostrad i dróg ekspresowych •wymienia towary, które dominują w polskim handlu zagranicznym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju •charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków •omawia ruch pasażerski w portach lotniczych Polski •podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie Polski •wymienia główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i w jego okolicach 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce •określa znaczenie transportu w rozwoju gospodarczym Polski •prezentuje na podstawie dostępnych źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego •określa znaczenie łączności w rozwoju gospodarczym Polski •omawia rolę transportu morskiego w rozwoju innych działów gospodarki •ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki •analizuje na podstawie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •identyfikuje związki między przebiegiem autostrad a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych oraz centrów logistycznych i handlowych na wybranym obszarze kraju •identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta •podaje przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej •ocenia na podstawie dostępnych źródeł poziom rozwoju turystyki zagranicznej w Polsce na tle
--	--	--	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> nie wyjaśnia znaczenia terminów: <i>turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> nie wymienia regionów turystycznych Polski i nie wskazuje ich na mapie nie wymienia głównych atrakcji turystycznych wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> wymienia regiony turystyczne Polski i wskazuje je na mapie wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego omawia czynniki rozwoju turystyki wymienia polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> i wskazuje je na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie tematycznej przykłady miejsc, w których przebieg autostrad i dróg ekspresowych sprzyja powstawaniu centrów logistycznych przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlu zagranicznego w Polsce charakteryzuje polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<p>dostępnych źródeł wpływu z turystyki w Polsce i w wybranych krajach Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia na podstawie dostępnych źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach 	<p>innych krajów Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany, które zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski
---	---	--	--	---	---

5. Mój region i moja mała ojczyzna

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> nie wyjaśnia znaczenia terminu <i>region</i> nie wskazuje położenia swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski nie wymienia i nie wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednich regionów nie wymienia najważniejszych walorów przyrodniczych regionu nie wyjaśnia znaczenia terminu <i>mała ojczyzna</i> nie wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, na mapie topograficznej lub na planie miasta obszaru małej ojczyzny nie przedstawia źródeł informacji o małej ojczyźnie nie wymienia walorów środowiska geograficznego małej ojczyzny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu <i>region</i> wskazuje położenie swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu wyjaśnia znaczenie terminu <i>mała ojczyzna</i> wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, na mapie topograficznej lub na planie miasta obszaru małej ojczyzny przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych rozpoznaje skały występujące w regionie miejsca zamieszkania wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym rozpoznaje w terenie obiekty charakterystyczne dla małej ojczyzny i decydujące o jej atrakcyjności 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie analizuje genezę rzeźby terenu swojego regionu prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności regionu prezentuje główne cechy gospodarki regionu opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu prezentuje na podstawie informacji wyszukiwanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> projektuje na podstawie wyszukiwanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej
---	---	---	--	--	---

4. Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 8 oparte na Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny					
niewystarczające (ocena niedostateczna)	konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
1. Azja					
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> nie wskazuje na mapie położenia geograficznego Azji nie wymienia form ukształtowania powierzchni Azji nie wymienia stref klimatycznych Azji na podstawie mapy klimatycznej nie wymienia największych rzek Azji nie wymienia stref aktywności sejsmicznej w Azji na podstawie mapy geologicznej nie wyjaśnia znaczenia terminu <i>wulkanizm</i> nie odczytuje z mapy nazw największych wulkanów w Azji nie wskazuje na mapie zasięgu Ognistego Pierścienia Pacyfiku nie wymienia czynników przyrodniczych wpływających na rozwój rolnictwa w Azji nie wymienia głównych upraw w Azji na podstawie mapy gospodarczej nie określa cech położenia Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej nie wymienia cech środowiska przyrodniczego Japonii nie wymienia głównych upraw w Japonii nie określa cech położenia Chin na podstawie mapy ogólnogeograficznej nie lokalizuje na mapie ośrodki przemysłu zaawansowanych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie geograficzne Azji wymienia formy ukształtowania powierzchni Azji wymienia strefy klimatyczne Azji na podstawie mapy klimatycznej wymienia największe rzeki Azji wymienia strefy aktywności sejsmicznej w Azji na podstawie mapy geologicznej wyjaśnia znaczenie terminu <i>wulkanizm</i> odczytuje z mapy nazwy największych wulkanów w Azji wskazuje na mapie zasięg Ognistego Pierścienia Pacyfiku wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Azji wymienia główne uprawy w Azji na podstawie mapy gospodarczej określa cechy położenia Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej wymienia cechy środowiska przyrodniczego Japonii wymienia główne uprawy w Japonii określa cechy położenia Chin na podstawie mapy ogólnogeograficznej lokalizuje na mapie ośrodki przemysłu zaawansowanych technologii w Chinach wymienia główne uprawy w Chinach i opisuje ich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje linię brzegową Azji na podstawie mapy świata charakteryzuje zróżnicowanie środowiska geograficznego Azji przedstawia kontrasty w ukształtowaniu powierzchni terenu Azji omawia czynniki klimatyczne kształtujące klimat Azji omawia strefy roślinne Azji omawia budowę wulkanu na podstawie ilustracji wymienia typy wulkanów i podaje ich główne cechy wskazuje na mapie obszary Azji o korzystnych i niekorzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa wymienia czołówkę państw azjatyckich w światowych zbiorach roślin uprawnych na podstawie infografiki charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Japonii omawia strukturę zatrudnienia w Japonii na podstawie analizy danych statystycznych omawia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Japonii przedstawia cechy rolnictwa Japonii na podstawie analizy danych statystycznych określa różnorodność cech środowiska geograficznego Chin na podstawie mapy tematycznej omawia czynniki przyrodnicze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia budowę geologiczną Azji na podstawie mapy tematycznej omawia cyrkulację monsunową i jej wpływ na klimat Azji charakteryzuje kontrasty klimatyczne i roślinne w Azji na podstawie mapy tematycznej omawia czynniki wpływające na układ sieci rzecznej w Azji omawia płytową budowę litosfery na podstawie map tematycznych wyjaśnia przyczyny występowania trzęsień ziemi i tsunami w Azji opisuje przebieg trzęsienia ziemi omawia warunki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Azji opisuje ekstremalne zjawiska klimatyczne i ich skutki w Japonii opisuje skutki występowania tajfunów na obszarze Japonii omawia bariery utrudniające rozwój gospodarki Japonii omawia znaczenie i rolę transportu w gospodarce Japonii omawia cechy gospodarki Chin analizuje wielkości PKB w Chinach na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych charakteryzuje tradycyjne rolnictwo i warunki rozwoju rolnictwa Chin przedstawia problemy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje azjatyckie rekordy dotyczące rzeźby terenu, linii brzegowej i hydrosfery na podstawie infografiki omawia powstawanie Himalajów i rowów oceanicznych przedstawia sposoby zabezpieczania ludzi przed skutkami trzęsień ziemi omawia warunki klimatyczne w Azji wpływające na rytm uprawy ryżu omawia znaczenie uprawy ryżu dla krajów Azji Południowo-Wschodniej wykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami w Japonii analizuje źródła gospodarczego rozwoju Japonii charakteryzuje cechy nowoczesnej gospodarki Japonii oraz rodzaje produkcji przemysłowej uzasadnia, że gospodarka Japonii należy do najnowocześniejszych na świecie przedstawia problemy demograficzne i społeczne Chin z uwzględnieniem przyrostu naturalnego na podstawie analizy danych statystycznych omawia znaczenie nowoczesnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego na wschodnich wybrzeżach Azji występuje wiele wulkanów udowadnia słuszność stwierdzenia, że Azja to kontynent kontrastów geograficznych omawia wpływ budowy geologicznej na występowanie rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami ocenia skutki trzęsień ziemi dla obszarów gęsto zaludnionych wyjaśnia na podstawie mapy ogólnogeograficznej i analizy danych statystycznych, dlaczego grunty orne mają niewielki udział w strukturze użytkowania ziemi w Azji wykazuje związki między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej ocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno-kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową opisuje główne problemy indyjskiego społeczeństwa oraz przedstawia ich przyczyny analizuje skutki występowania konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie

<p>technologii w Chinach</p> <ul style="list-style-type: none"> nie wymienia głównych uprawy w Chinach i nie opisuje ich rozmieszczenia na podstawie mapy gospodarczej nie określa położenia geograficznego Indii nie porównuje liczby ludności Chin i Indii nie wymienia największych aglomeracji Indii i nie wskazuje ich na mapie nie wyjaśnia znaczenia terminu <i>slamsy</i> nie wymienia głównych roślin uprawnych w Indiach i nie wskazuje na mapie tematycznej regionów ich występowania nie wymienia surowców mineralnych w Indiach i nie wskazuje na mapie regionów ich występowania nie określa położenia geograficznego Bliskiego Wschodu nie wymienia państw leżących na Bliskim Wschodzie na podstawie mapy politycznej nie wskazuje na mapie miejsc konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie 	<p>rozmieszczenie na podstawie mapy gospodarczej</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne Indii porównuje liczbę ludności Chin i Indii oraz odczytuje z wykresu ich prognozę wymienia największe aglomeracje Indii i wskazuje je na mapie wyjaśnia znaczenie terminu <i>slamsy</i> wymienia główne rośliny uprawne w Indiach i wskazuje na mapie tematycznej regiony ich występowania wymienia surowce mineralne w Indiach i wskazuje na mapie regiony ich występowania określa położenie geograficzne Bliskiego Wschodu wymienia państwa leżące na Bliskim Wschodzie na podstawie mapy politycznej wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie 	<p>sprzyjające osadnictwu w Chinach</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia nierównomierne rozmieszczenie ludności Chin na podstawie mapy gęstości zaludnienia omawia główne kierunki produkcji rolnej w Chinach omawia cechy środowiska geograficznego Półwyspu Indyjskiego podaje przyczyny powstawania <i>slamsów</i> w Indiach omawia warunki uprawy roślin w Indiach na podstawie mapy tematycznej charakteryzuje indyjską Dolinę Krzemową omawia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu omawia wielkość zasobów ropy naftowej na świecie i na Bliskim Wschodzie na podstawie wykresu i mapy tematycznej przedstawia cele organizacji OPEC 	<p>demograficzne Indii</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia system kastowy w Indiach przedstawia zróżnicowanie indyjskiej edukacji analizuje strukturę zatrudnienia i strukturę PKB Indii na podstawie wykresu charakteryzuje przetwórstwo przemysłowe Indii omawia zróżnicowanie religijne na Bliskim Wschodzie omawia wpływ religii na życie muzułmanów przedstawia znaczenie produkcji wyrobów z ropy naftowej w krajach Bliskiego Wschodu 	<p>kolei w rozwoju gospodarczym Chin</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia kontrasty etniczne, językowe i religijne w Indiach charakteryzuje cechy gospodarki Indii i możliwości ich rozwoju omawia znaczenie ropy naftowej w rozwoju ekonomicznym państw Bliskiego Wschodu omawia źródła konfliktów zbrojnych i terroryzmu na Bliskim Wschodzie 	
--	---	--	---	--	--

2. Afryka

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> nie określa położenia matematyczno-geograficznego Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej nie wymienia stref klimatycznych Afryki nie wymienia największych rzek i jezior Afryki nie wymienia czynników przyrodniczych wpływających na rozwój rolnictwa w Afryce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej wymienia strefy klimatyczne Afryki wymienia największe rzeki i jeziora Afryki wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Afryce wymienia główne uprawy w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia cechy ukształtowania powierzchni Afryki wymienia cechy różnych typów klimatu w Afryce na podstawie klimatogramów charakteryzuje sieć rzeczną i jeziora Afryki omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Afryce charakteryzuje znaczenie chowu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki omawia rozmieszczenie opadów atmosferycznych w Afryce na podstawie mapy klimatycznej omawia udział rolnictwa w strukturze zatrudnienia w wybranych państwach Afryki na podstawie wykresu omawia gospodarkę w strefie Sahelu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia związek budowy geologicznej Afryki z powstawaniem rowów tektonicznych wyjaśnia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej omawia przyczyny procesu pustynnienia w strefie Sahelu omawia typy rolnictwa w Afryce przedstawia czynniki ograniczające rozwój gospodarki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia istnienie strefowości klimatyczno-roślinno-głębowej w Afryce wyjaśnia związki między warunkami przyrodniczymi a możliwościami gospodarowania w strefie Sahelu ocenia skutki stosowania rolnictwa żarowo-odłogowego i plantacyjnego w Afryce Zachodniej
--	--	--	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> nie wymienia głównych upraw w Afryce nie wymienia surowców mineralnych Afryki na podstawie mapy gospodarczej nie wskazuje obszarów występowania surowców mineralnych na terenie Afryki nie wymienia atrakcyjnych turystycznie państw Afryki nie określa położenia geograficznego Etiopii nie wyjaśnia różnicy między głodem a niedożywieniem nie wymienia państw w Afryce dotkniętych głodem i niedożywieniem nie określa położenia geograficznego Kenii nie wymienia obiektów turystycznych na terenie Kenii 	<p>Afryce</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia surowce mineralne Afryki na podstawie mapy gospodarczej wskazuje obszary występowania surowców mineralnych na terenie Afryki wymienia atrakcyjne turystycznie państwa Afryki określa położenie geograficzne Etiopii wyjaśnia różnicę między głodem a niedożywieniem wymienia państwa w Afryce dotknięte głodem i niedożywieniem określa położenie geograficzne Kenii wymienia obiekty turystyczne na terenie Kenii 	<p>zwierząt w krajach Afryki</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia zróżnicowanie PKB w różnych państwach Afryki na podstawie analizy danych statystycznych omawia przemysł wydobywczy w Afryce wskazuje państwa w Afryce dotknięte problemem głodu i niedożywienia na podstawie mapy tematycznej analizuje niedożywienie ludności w Afryce na podstawie wykresu przedstawia ruch turystyczny Kenii na podstawie analizy danych statystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> omawia cechy gospodarki krajów Afryki na podstawie analizy danych statystycznych przedstawia nowoczesne działy gospodarki Afryki omawia rozwój i znaczenie usług w Afryce omawia przyczyny niedożywienia ludności w Etiopii opisuje zmiany w poziomie niedożywienia ludności Etiopii wymienia obiekty w Kenii wpisane na listę dziedzictwa UNESCO opisuje walory kulturowe Kenii na podstawie wybranych źródeł informacji 	<p>w Afryce</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia skutki niedożywienia ludności w Etiopii omawia bariery ograniczające rozwój turystyki w Afryce omawia walory przyrodnicze Kenii wpływające na rozwój turystyki 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia rolę chińskich inwestycji na kontynencie afrykańskim przedstawia sposoby walki z głodem ludności Afryki na przykładzie Etiopii określa związki między warunkami przyrodniczymi i kulturowymi a rozwojem turystyki na przykładzie Kenii przedstawia argumenty pomagające przełamywać stereotypy na temat Afryki
---	--	---	---	---	---

3. Ameryka Północna i Ameryka Południowa

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> nie określa położenia geograficznego Ameryki nie wymienia nazw mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową nie wymienia największych rzek Ameryki i nie wskazuje ich na mapie nie wyjaśnia znaczenia terminów: <i>tornado, cyklon tropikalny</i> nie wskazuje na mapie Alei Tornad nie wymienia nazw wybranych cyklonów tropikalnych w XXI w. nie określa położenia geograficznego Amazonii nie zna flory i fauny lasów równikowych nie podaje liczby ludności Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne Ameryki wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową wymienia największe rzeki Ameryki i wskazuje je na mapie wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tornado, cyklon tropikalny</i> wskazuje na mapie Aleję Tornad wymienia nazwy wybranych cyklonów tropikalnych w XXI wieku określa położenie geograficzne Amazonii omawia florę i faunę lasów równikowych podaje liczbę ludności Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie wykresu wymienia główne odmiany 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy państw leżących w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Ameryki wymienia strefy klimatyczne Ameryki omawia przyczyny powstawania tornad i cyklonów tropikalnych podaje główne rejony występowania cyklonów tropikalnych i kierunki ich przemieszczania się podaje cechy środowiska geograficznego Amazonii omawia cechy klimatu Amazonii podaje przyczyny zróżnicowania etnicznego i kulturowego Ameryki przedstawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje budowę geologiczną Ameryki omawia czynniki klimatyczne wpływające na klimat Ameryki porównuje strefy klimatyczne ze strefami roślinnymi w Ameryce charakteryzuje wody powierzchniowe Ameryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej omawia mechanizm powstawania tornad i cyklonów tropikalnych podaje przyczyny wysokich rocznych sum opadów atmosferycznych w Amazonii opisuje piętrowość wilgotnych lasów równikowych w Amazonii omawia wielkie migracje w historii zasiedlania Ameryki omawia zmiany liczby ludności w Ameryce na przestrzeni lat 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek ukształtowania powierzchni z budową geologiczną w Ameryce omawia związek stref klimatycznych ze strefami roślinnymi w Ameryce przedstawia skutki występowania tornad i cyklonów tropikalnych w Ameryce omawia ekologiczne następstwa wylesiania Amazonii podaje kierunki gospodarczego wykorzystania Amazonii przedstawia sytuację rdzennej ludności w Ameryce przedstawia negatywne skutki urbanizacji w Ameryce określa cechy megalopolis w Ameryce Północnej omawia czynniki wpływające na przebieg północnej granicy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ustala prawidłowości w ukształtowaniu powierzchni Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie map tematycznych przedstawia sposoby ochrony przed nadchodzącym cyklonem na podstawie wybranych źródeł informacji przedstawia działania człowieka mające na celu ochronę walorów przyrodniczych Amazonii omawia skutki zanikania kultur pierwotnych na przykładzie Ameryki Północnej i Ameryki Południowej opisuje problemy ludności mieszkających w slamsach na podstawie materiałów źródłowych wykazuje zależność między
---	---	---	---	---	--

<p>wykresu</p> <ul style="list-style-type: none"> nie wymienia głównych odmian człowieka zamieszkującego Amerykę nie wyjaśnia znaczenia terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja, megalopolis</i> nie wymienia obszarów słabo i gęsto zaludnionych w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej i wskazuje je na mapie nie wymienia największych miast i aglomeracji Ameryki Północnej i Ameryki Południowej i nie wskazuje ich na mapie nie przedstawia położenia geograficznego Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej nie wymienia głównych upraw na terenie Kanady nie wskazuje zasięgu występowania głównych upraw w Kanadzie na mapie gospodarczej nie określa położenia geograficznego Stanów Zjednoczonych nie wyjaśnia znaczenia terminów: <i>produkt światowy brutto, technopolia</i> nie wymienia głównych działów przemysłu w Stanach Zjednoczonych nie wymienia rodzajów usług wyspecjalizowanych w Stanach Zjednoczonych 	<p>człowieka zamieszkujące Amerykę</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja, megalopolis</i> wymienia obszary słabo i gęsto zaludnione w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej i wskazuje je na mapie wymienia największe miasta i aglomeracje Ameryki Północnej i Ameryki Południowej i wskazuje na mapie przedstawia położenie geograficzne Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej wymienia główne uprawy na terenie Kanady wskazuje zasięg występowania głównych upraw w Kanadzie na mapie gospodarczej określa położenie geograficzne Stanów Zjednoczonych wyjaśnia znaczenie terminów: <i>produkt światowy brutto, technopolia</i> wymienia główne działy przemysłu w Stanach Zjednoczonych wymienia rodzaje usług wyspecjalizowanych w Stanach Zjednoczonych 	<p>Ameryce Północnej i Ameryce Południowej</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje liczbę ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności państw Ameryki na podstawie mapy tematycznej przedstawia cechy położenia geograficznego Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej omawia ukształtowanie powierzchni Kanady przedstawia czynniki wpływające na klimat Kanady omawia strukturę użytkowania ziemi w Kanadzie na podstawie wykresu opisuje cechy położenia geograficznego Stanów Zjednoczonych wymienia czynniki wpływające na rozwój Doliny Krzemowej omawia strukturę użytkowania ziemi w Stanach Zjednoczonych na podstawie wykresu 	<p>na podstawie wykresu</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia rozwój miast Ameryki na podstawie wybranych źródeł podaje przykłady megalopolis w Ameryce i wskazuje je na mapie podaje przyczyny powstawania slamsów w wielkich miastach na przykładzie Ameryki Południowej przedstawia zasięg występowania lasów w Kanadzie na podstawie mapy tematycznej przedstawia miejsce Kanady w światowym eksporcie wybranych płodów rolnych na podstawie wykresu omawia znaczenie przemysłu i jego kluczowe działy w Stanach Zjednoczonych omawia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych 	<p>upraw i lasów w Kanadzie</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje cechy gospodarstw wielkoobszarowych na terenie Kanady charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych omawia znaczenie usług wyspecjalizowanych w gospodarce Stanów Zjednoczonych omawia przyczyny marnowania żywności na przykładzie Stanów Zjednoczonych 	<p>ukształtowaniem powierzchni, cyrkulacją powietrza, odległością od morza, prądami morskimi a przebiegiem północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia cechy charakterystyczne gospodarki Kanady z uwzględnieniem surowców mineralnych, rozwoju przemysłu i handlu ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarki Stanów Zjednoczonych ocenia rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej na podstawie analizy danych statystycznych
---	---	--	---	---	---

4 Australia i Oceania

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> nie określa położenia geograficznego Australii i Oceanii nie wymienia największych pustyń Australii na podstawie mapy nie wyjaśnia znaczenia terminu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne Australii i Oceanii wymienia największe pustynie Australii na podstawie mapy wyjaśnia znaczenie terminu <i>basen artezyjski</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje środowisko przyrodnicze Australii i Oceanii charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii wymienia strefy klimatyczne w Australii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy charakterystyczne poszczególnych typów klimatu w Australii na podstawie klimatogramów omawia strefowość roślinną w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ położenia Australii na klimat omawia zasoby wód artezyjskich i ich rolę w gospodarce Australii wyjaśnia, dlaczego Australia jest atrakcyjna dla imigrantów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależność między klimatem a zasobami wód powierzchniowych w Australii wykazuje zależność pomiędzy rozmieszczeniem ludności a warunkami naturalnymi
--	--	--	--	---	--

<p><i>basen artezyjski</i></p> <ul style="list-style-type: none"> •nie wymienia endemitów w Australii oraz na wyspach Oceanii •nie przedstawia liczby ludności i gęstość zaludnienia w Australii na podstawie mapy tematycznej i analizy danych statystycznych •nie wymienia największych miast Australii oraz nie wskazuje ich na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> •wymienia endemity w Australii oraz na wyspach Oceanii •przedstawia liczbę ludności i gęstość zaludnienia w Australii na podstawie mapy tematycznej i analizy danych statystycznych •wymienia największe miasta Australii oraz wskazuje je na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> •charakteryzuje wody powierzchniowe Australii •omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w Australii •omawia występowanie surowców mineralnych w Australii na podstawie mapy tematycznej 	<p>Australii na podstawie mapy tematycznej</p> <ul style="list-style-type: none"> •omawia bariery utrudniające zamieszkanie Australii •charakteryzuje rdzennych mieszkańców Australii •omawia cechy rolnictwa Australii na tle warunków przyrodniczych •przedstawia znaczenie turystyki w rozwoju gospodarki Australii i Oceanii 	<ul style="list-style-type: none"> •omawia znaczenie przetwórstwa przemysłowego i przemysłu zaawansowanych technologii w rozwoju Australii 	<p>występującymi w Australii</p> <ul style="list-style-type: none"> •określa główne cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych
---	---	---	--	---	--

Sposoby sprawdzania osiągnięć z geografii

Założenia do przedmiotowych zasad oceniania

1. Użyteczność

Ocenianie powinno być nakierowane na te wiadomości i umiejętności, których opanowanie przez ucznia pozwala osiągnąć założone cele nauczania.

2. Wspomaganie procesu uczenia się i nauczania

Ocenianie powinno motywować ucznia oraz skłaniać zarówno ucznia, jak i nauczyciela do wyciągania wniosków z dotychczasowej współpracy.

3. Wielowątkowość

Proces oceniania powinien stwarzać sytuacje, w których każdy uczeń będzie miał możliwość zademonstrowania swojej wiedzy, kreatywności i oryginalności.

4. Otwartość

Kryteria oceniania powinny być zrozumiałe i jawne, a wyniki – dostępne dla wszystkich zainteresowanych. Proces oceniania powinien być otwarty na analizę i weryfikację.

5. Pewność wnioskowania

Materiał zgromadzony w procesie oceniania powinien gwarantować pewność co do umiejętności ucznia.

6. Spójność wewnętrzna

Każdy składnik zasad oceniania powinien być zgodny ze standardami nauczania, standardami oceniania oraz z programem rozwoju szkoły.

W ciągu dwóch pierwszych tygodni pracy w nowym cyklu kształcenia nauczyciel powinien wnikliwie obserwować umiejętności i postawy wszystkich uczniów. Powinien również udzielić każdemu z nich słownej oceny motywującej do działania i wskazującej, co już potrafi, a z czym ma trudności i nad czym szczególnie musi pracować. Taka diagnoza pozwoli nauczycielowi przygotować plan pracy z daną grupą uczniów.

I. Formy bieżącego sprawdzania postępów ucznia w klasie 5

Forma	Zakres treści	Częstotliwość	Zasady
1. Prace pisemne w klasie	sprawdziany pisemne (trwające 30 min lub dłużej)	• jeden dział lub połowa obszernego działu	<ul style="list-style-type: none"> • zapowiadane przynajmniej z tygodniowym wyprzedzeniem • adnotacja w dzienniku lekcyjnym • w miarę możliwości poprzedzone lekcją powtórzeniową, na której nauczyciel informuje uczniów o narzędziach sprawdzających

	kartkówki (trwające do 20 min)	<ul style="list-style-type: none"> zagadnienia z ostatniego tematu lekcji lub z dwóch ostatnich tematów 	<ul style="list-style-type: none"> minimum jedna w półroczu 	<ul style="list-style-type: none"> zapowiedziane z tygodniowym wyprzedzeniem
2. Prace domowe	w innej formie	<ul style="list-style-type: none"> prace badawcze, np.: prowadzenie doświadczeń, wykonywanie modeli prace dodatkowe, np.: wykonywanie plakatów, planszy, pomocy dydaktycznych 	<ul style="list-style-type: none"> minimum dwie w półroczu 	<ul style="list-style-type: none"> ocenie może podlegać wybiórczo kilka prac
	3. Odpowiedzi ustne	<ul style="list-style-type: none"> dana partia materiału 	<ul style="list-style-type: none"> minimum jedna w półroczu 	<ul style="list-style-type: none"> bez zapowiedzi
	4. Praca na lekcji (indywidualna lub zespołowa)	<ul style="list-style-type: none"> bieżący materiał nauczania 	<ul style="list-style-type: none"> minimum dwie oceny w półroczu 	<ul style="list-style-type: none"> ocenie podlegają: aktywność, zaangażowanie, umiejętność pracy samodzielnej oraz praca w grupie

II. Formy bieżącego sprawdzania postępów ucznia w klasie 6

Forma		Zakres treści	Częstotliwość	Zasady
1. Prace pisemne w klasie	sprawdziany pisemne (trwające 30 minut lub dłużej)	<ul style="list-style-type: none"> jeden dział lub połowa obszernego działu 	<ul style="list-style-type: none"> minimum dwa w półroczu 	<ul style="list-style-type: none"> zapowiadane przynajmniej z tygodniowym wyprzedzeniem adnotacja w dzienniku lekcyjnym w miarę możliwości poprzedzone lekcją powtórzeniową, na której nauczyciel informuje uczniów o narzędziach sprawdzających
	kartkówki (trwające do 20 min)	<ul style="list-style-type: none"> zagadnienia z trzech ostatnich tematów 	<ul style="list-style-type: none"> minimum jedna w półroczu 	<ul style="list-style-type: none"> zapowiedziane na poprzedniej

2. Prace domowe	w innej formie	<ul style="list-style-type: none"> • prace badawcze, np.: prowadzenie doświadczeń, wykonywanie modeli • prace dodatkowe, np.: wykonywanie plakatów, planszy, pomocy dydaktycznych 	minimum dwie w półroczu	• ocenie może podlegać wybiórczo kilka prac
	3. Odpowiedzi ustne	• dana partia materiału	minimum jedna w półroczu	• bez zapowiedzi
	4. Praca na lekcji (indywidualna lub zespołowa)	• bieżący materiał nauczania	minimum dwie oceny w półroczu	• ocenie podlegają: aktywność, zaangażowanie, umiejętność pracy samodzielnej oraz praca w grupie

III. **Formy bieżącego sprawdzania postępów ucznia w klasie 7**

Forma	Zakres treści	Częstotliwość	Zasady
1. Prace pisemne w klasie	sprawdziany pisemne (trwające 30 minut lub dłużej)	minimum dwa w półroczu	<ul style="list-style-type: none"> • zapowiadane przynajmniej z tygodniowym wyprzedzeniem • adnotacja w dzienniku lekcyjnym • w miarę możliwości poprzedzone lekcją powtórzeniową, na której nauczyciel informuje uczniów o narzędziach sprawdzających
	kartkówki (trwające do 20 min)	• zagadnienia z trzech ostatnich tematów	• minimum jedna w półroczu

2. Prace domowe	w innej formie	<ul style="list-style-type: none"> • prace badawcze, np.: prowadzenie doświadczeń, wykonywanie modeli • prace dodatkowe, np.: wykonywanie plakatów, planszy, pomocy dydaktycznych 	minimum dwie w półroczu	• ocenie może podlegać wybiórczo kilka prac
	3. Odpowiedzi ustne	• dana partia materiału	minimum jedna w półroczu	• bez zapowiedzi
	4. Praca na lekcji (indywidualna lub zespołowa)	• bieżący materiał nauczania	minimum dwie oceny w półroczu	• ocenie podlegają: aktywność, zaangażowanie, umiejętność pracy samodzielnej oraz praca w grupie

Formy bieżącego sprawdzania postępów ucznia w klasie 8

Forma	Zakres treści	Częstotliwość	Zasady
1. Prace pisemne w klasie	sprawdziany pisemne (trwające 30 min lub dłużej)	• jeden dział lub połowa obszernego działu	<ul style="list-style-type: none"> • zapowiadane przynajmniej z tygodniowym wyprzedzeniem • adnotacja w dzienniku lekcyjnym • w miarę możliwości poprzedzone lekcją powtórzeniową, na której nauczyciel informuje uczniów o narzędziach sprawdzających
	kartkówki (trwające do 20 min)	• zagadnienia z trzech ostatnich tematów	<ul style="list-style-type: none"> • minimum jedna w półroczu • zapowiedziane na poprzedniej lekcji lub niezapowiedziane

2. Prace domowe	w innej formie	<ul style="list-style-type: none"> • prace badawcze, np.: prowadzenie doświadczeń, wykonywanie modeli • prace dodatkowe, np.: wykonywanie plakatów, planszy, pomocy dydaktycznych 	minimum dwie w półroczu	<ul style="list-style-type: none"> • ocenie może podlegać wybiórczo kilka prac
3. Odpowiedzi ustne		<ul style="list-style-type: none"> • dana partia materiału 	minimum jedna w półroczu	<ul style="list-style-type: none"> • bez zapowiedzi
4. Praca na lekcji (indywidualna lub zespołowa)		<ul style="list-style-type: none"> • bieżący materiał nauczania 	minimum dwie oceny w półroczu	<ul style="list-style-type: none"> • ocenie podlegają: aktywność, zaangażowanie, umiejętność pracy samodzielnej oraz praca w grupie

IV. Pozostałe ustalenia dotyczące sposobów bieżącego sprawdzania postępów ucznia

1. Sprawdziany pisemne

- Sprawdziany pisemne są obowiązkowe.
- Uczeń, który nie zgłosił się na sprawdzian z przyczyn usprawiedliwionych, musi przystąpić do niego w ciągu dwóch tygodni od daty powrotu do szkoły.
- Jeżeli nieobecność na sprawdzianie jest nieusprawiedliwiona, uczeń przystępuje do niego na pierwszej lekcji, na którą przyszedł.
- Każdy uczeń na własną prośbę ma prawo napisać sprawdzian poprawkowy (formę oraz termin ustala z nauczycielem). Obie oceny są wpisywane do dziennika, a pod uwagę jest brana ocena poprawkowa.
- Sposób oceniania sprawdzianów:

100% celujący

99–89% bardzo dobry

89–70% dobry

69–50% dostateczny

49–37,5% dopuszczający

37% niedostateczny

2. Kartkówki

Nieobecność ucznia na kartkówce nie zobowiązuje go do zaliczania danej partii materiału.

3. Odpowiedzi ustne

- Przy wystawieniu oceny za odpowiedź ustną nauczyciel powinien przekazać uczniowi informację zwrotną.
- Uczeń ma prawo być nieprzygotowany do odpowiedzi ustnej bez usprawiedliwienia jeden raz w półroczu. W przypadkach losowych, na prośbę rodzica, może być nieprzygotowany po raz drugi. O powyższym fakcie uczeń jest zobowiązany poinformować nauczyciela na początku lekcji.

4. Prace domowe

Uczeń ma prawo nie wykonać w półroczu jednej pracy, ale musi ją uzupełnić na następną lekcję.

5. Praca na lekcji

Uczeń może otrzymać za aktywność ocenę celującą, jeżeli samodzielnie zaprojektuje i przeprowadzi doświadczenie oraz sformułuje wnioski.

V. Sprawdzenie i ocenianie sumujące postępy ucznia

Uczeń otrzymuje za swoje osiągnięcia w danym roku szkolnym oceny: śródroczną i roczną. Wystawia je nauczyciel na podstawie wagi ocen cząstkowych ze wszystkich form aktywności ucznia.